

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 22.9.2006
KOM(2006) 232 galutinis

2006/0086 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

nustatanti dirvožemio apsaugos sistemą ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB

(pateikta Komisijos)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1) PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- **Pasiūlymo pateikimo priežastys ir jo tikslai**

Dirvožemis yra iš esmės neatsinaujinantis gamtos išteklius ir labai dinamiška bei daugelį funkcijų atliekanti sistema, gyvybiškai svarbi žmogaus veiklai ir ekosistemų išlikimui. Remiantis turima informacija, per pastaruosius dešimtmečius labai suintensyvėjo dirvožemio degradacijos procesai ir yra duomenų, kad jie intensyvės ir toliau, jei nebus imtasi priemonių.

Nors Bendrijos *acquis* yra nuostatų, kad reikia saugoti dirvožemį, konkrečių dirvožemio apsaugai skirtų Bendrijos teisės aktų nėra. Šiuo pasiūlymu siekiama tokią spragą užpildyti. Jo tikslas – sukurti bendrą dirvožemio apsaugos ir tausaus jo naudojimo strategiją, paremtą tokiais principais: aktualių dirvožemio srities klausimų įtraukimas į kitas politikos sritis, tausų dirvožemio naudojimą išsaugant jo funkcijas, dirvožemiui gresiančių pavojų prevencija ir jų poveikio švelninimas, degradavusių dirvožemių atkūrimas bent tiek, kad atitiktų esamus ir numatomus naudojimo poreikius.

- **Bendrosios aplinkybės**

Ekologijos požiūriu visoje Bendrijoje vis labiau kenkiama dirvožemiui. Dažniausiai kenkia arba prie neigiamo poveikio prisideda žmogaus veikla, pavyzdžiui, netinkami ūkininkavimas ir miškininkystė, pramonės veikla, turizmas ar miestų plėtra. Tokia veikla mažina dirvožemio gebėjimą atlaikyti iki galo atlikti visą spektrą svarbių funkcijų. Nors dirvožemis dažniausiai yra privati nuosavybė, jis yra visai Bendrijai svarbus išteklius ir jo neapsaugojus bus pakenkta Europos darniam vystymuisi ir ilgalaikiam konkurencingumui. Be to, dirvožemio degradacija labai veikia ir kitas Bendrijos bendro intereso sritis – vandenį, žmonių sveikatą, klimato kaitą, gamtos ir biologinės įvairovės apsaugą, maisto saugą.

Vienas iš Sprendimo Nr. 1600/2002/EB, nustatančio šeštąją Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programą, tikslų yra saugoti gamtos išteklius ir skatinti tausiai naudoti dirvožemį. Jame Bendrija įsipareigojo priimti dirvožemio apsaugos teminę strategiją, skirtą dirvožemio degradacijai sustabdyti ir jos padariniams atitaistyti.

2002 m. Komunikate „Kuriant teminę dirvožemio apsaugos strategiją“ (COM(2002) 179) Komisija įvardijo pagrindinius aštuonis ES dirvožemiui gresiančius pavojus. Tai erozija, organinių medžiagų mažėjimas, tarša, įdruskėjimas, tankinimas, dirvožemio biologinės įvairovės nykimas, sandarinimas, nuošliaužos ir potvyniai.

- **Pasiūlymo srityje galiojančios nuostatos**

Iki šiol dirvožemiui nebuvo skirta jokia atskira Bendrijos apsaugos politika. Vienur kitur *acquis* galima rasti nuostatų, skirtų kai kuriems dirvožemio apsaugos aspektams, tad vykdant įvairių sričių Bendrijos politiką galima prisidėti prie dirvožemio apsaugos. Daug tokių nuostatų yra galiojančiuose įvairių aplinkosaugos sričių, pavyzdžiui, vandens, atliekų, cheminių medžiagų, pramonės taršos prevencijos, gamtos apsaugos ir pesticidų, Bendrijos aplinkos teisės aktuose. Taip pat tikimasi, kad žemės ūkio

paskirties dirvožemių padėtis pagerės įvedus kompleksinio susiejimo reikalavimus, kurie yra susiję su žemės ūkio paskirties dirvožemių apsaugos aspektų įtraukimu į reformuotą Bendrąją žemės ūkio politiką; be to, teigiama poveikio tikimasi iš kaimo plėtros politikos. Vis dėlto, kadangi galiojančių nuostatų tikslai ir taikymo sritys labai skiriasi ir kadangi jos yra skirtos kitų aplinkos terpių apsaugai, net jei būtų iki galo įgyvendintos, jos teiktų tik fragmentišką ir nevisapusę dirvožemio apsaugą, nes jose nenumatytos visos dirvožemių rūšys ir ne visos grėsmės. Taigi dirvožemio degradacija tęsiasi.

- **Derėjimas su kitais Sąjungos tikslais ir politikos kryptimis**

Siūlomas teisės aktas, kuriuo siekiama apsaugoti dirvožemį ir išsaugoti jo gebėjimą atlikti aplinkos, ekonomines, socialines ir kultūrines funkcijas, visiškai atitinka EB sutarties 174 straipsnio tikslus. Jame atsižvelgiama į įvairių Bendrijos regionų situacijų įvairovę; vadovaujamas prevencijos ir prevencinių priemonių taikymo principais, siekiama, kad aplinkosaugoje visų pirma būtų taikomos priemonės ten, kur daroma žalos, ir taikomas „teršėjas moka“ principas. Pasiūlyme remiamasi potencialios naudos ir išlaidų analize, tuo atveju jei bus imamasi veiksmų ir jei jų nebus imamasi, bei atsižvelgiama į visos Bendrijos ekonominę ir socialinę vystymąsi bei į subalansuotą jos regionų vystymąsi.

2) KONSULTACIJA SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMAS

- **Konsultacija su suinteresuotosiomis šalimis**

Konsultacijos metodai, pagrindiniai apklausti sektoriai ir bendras respondentų apibūdinimas

Kitos Europos institucijos pateikė palankias išvadas dėl 2002 m. komunikato, suvokdamos, kad dirvožemis yra svarbus ilgalaikiam Bendrijos darniam vystymuisi.

2003 m. vasarį prasidėjo Komisijos organizuotos atviros konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis. Komisija subūrė daugiau kaip 400 dalyvių, kurie buvo padalinti į penkias darbo grupes ir į patariamąjį forumą, kuris vadovavo darbui. 2004 m. birželį darbo grupės parengė labai išsamias ataskaitas, kuriose buvo pateikta informacija apie Europos dirvožemių būklę, jiems gresiančius pavojus, dirvožemio degradaciją skatinančius veiksniai ir rekomendacijos Komisijai dėl Bendrijos dirvožemio politikos kūrimo.

2004 m. lapkritį tuo metu Tarybai pirmininkavusi šalis Nyderlandai ir Komisija surengė konferenciją, kurioje dalyvavo valstybių narių ir suinteresuotųjų šalių atstovai, labai aktyviai parėmę idėją, kad būtų įgyvendinamos bendros priemonės Bendrijos mastu.

Aštuonias savaites internete vyko Komisijos konsultacija su visuomene dėl to, kokius elementus reikėtų įtraukti į dirvožemio apsaugos teminę strategiją. Konsultacijos metu buvo gautos 1206 piliečių, 377 dirvožemio ekspertų ir 287 organizacijų iš 25 šalių nuomonės.

Nuomonių santrauka ir kaip į jas buvo atsižvelgta

Dauguma Europos piliečių, dirvožemio ekspertų ir organizacijų išreiškė nuomonę, kad sustabdyti arba sušvelninti Europos dirvožemio degradaciją yra svarbu arba labai svarbu, ir palankiai vertino idėją, kad bendra veikla būtų vykdoma vadovaujantis Bendrijos sistema, o konkrečios priemonės būtų įgyvendinamos nacionaliniu arba vietos lygmeniu.

Poveikio vertinime pateikiama išsami ataskaita apie visų atsakymų statistinę analizę, kurioje matyti, kaip respondentai pasiskirsto pagal pilietybę bei kaip buvo atsižvelgta į atsakymus.

Atsižvelgta į daugumą darbo grupių rekomendacijų ir internete vykusios konsultacijos metu išreikštų nuogastavimų. Gausūs prašymai privalomai riboti miestų ir turizmo plėtrą nebuvo įgyvendinti, nes Bendrijos kompetencija dėl žemės naudojimo apribojimo yra ribota.

- **Ekspertų žinių rinkimas ir naudojimas**

Mokslinės sritys, kurių žiniomis naudotasi

Dirvožemio mokslas, agronomijos mokslas, miškininkystė, hidrologija, biologija, ekologija, ekonomika, socialiniai mokslai, politikos mokslas.

Naudota metodika

Pasiūlymas yra pagrįstas geriausiomis turimomis mokslinėmis ir technologinėmis žiniomis. Šios žinios buvo gautos labai išsamių konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis metu ir atlikus du užsakytus nepriklausomus tyrimus, skirtus įvertinti, koks būtų dirvožemio degradacijos sociologinis ir ekonominis poveikis bei poveikis aplinkai ir koks būtų siūlomų priemonių sociologinis ir ekonominis poveikis bei poveikis aplinkai. Darbo grupės parengė ataskaitas, o Komisija jas paskelbė. Minėtos surinktos žinios buvo plačiai panaudotos šiame pasiūlyme ir poveikio įvertinime.

Pagrindinės organizacijos ir ekspertai, su kuriais buvo konsultuotasi

Konsultacijose dalyvavo nacionalinės, regioninės ir vietos administracijos, pramonės asociacijos, prekybos organizacijos, aplinkosaugos organizacijos, vartotojų organizacijos, mokslo ir tyrimų institutai, Europos aplinkos agentūra, Jungtinių tyrimų centras ir kitos Komisijos tarnybos, sąjungos, ūkininkų organizacijos, žemės savininkų organizacijos ir daugelis kitų asociacijų, veikiančių Europos mastu ir išreišusių susidomėjimą dirvožemiu.

Gautų ir panaudotų patarimų santrauka

Buvo paminėta, kad egzistuoja grėsmės, kurios gali būti rimtos ir sukelti negražinamų pasekmių. Vieningai sutinkama, kad tokių grėsmių yra.

Vieningai sutarta dėl to, kad dirvožemio apsauga turėtų būti tokio paties lygio kaip kitų aplinkos terpių, pavyzdžiui, oro ar vandens, nes dirvožemio funkcijos yra gyvybiškai svarbios žmonių ir ekosistemų išlikimui. Visuomet buvo pabrėžiama, kad dėl didžiulės Europos dirvožemių įvairovės Bendrijos dirvožemio politikoje negalima taikyti „vieno kurpalio“ principo. Daugelis pasisakė už lanksčią sistemą, kuri leistų atsižvelgti į vietos

dirvožemių ir žemės naudojimo ypatumus. Todėl buvo visuotinai sutariama, kad Europos mastu turėtų būti sukuriamas sistema, kurioje būtų nustatyti bendri tikslai ir principai, o valstybėms narėms paliekama laisvė priimti konkrečias priemones tinkamu administraciniu ir geografiniu lygmeniu.

Priemonės visuomenei supažindinti su ekspertų patarimais

Darbo grupių parengtas ataskaitas paskelbė EB Publikacijų biuras. Jas taip pat nemokamai galima rasti internete (<http://ec.europa.eu/comm/environment/soil/index.htm>). Toje pačioje tinklavietėje pateikiami ekspertų ir organizacijų atsakymai į viešą klausimą.

• **Poveikio vertinimas**

Buvo svarstomos tokios priemonės, kurios čia pateikiamos griežtėjimo tvarka:

- (1) skatinti valstybes nares imtis veiksmų pagal bendrą neprivalomą Bendrijos dirvožemio strategiją.
- (2) Priimti lankstų teisės aktą – Dirvožemio pagrindų direktyvą – kurios taikymo sritis būtų plati, tačiau turinys nebūtų pernelyg imperatyvus.
- (3) Priimti skirtingoms dirvožemio grėsmėms skirtų teisės aktų pasiūlymus, kuriuose būtų nustatomi Bendrijos tikslai ir priemonės.

Komisija atliko poveikio vertinimą, kurį galima rasti <http://ec.europa.eu/comm/environment/soil/index.htm>. Jame išsamiau išdėstomos išvados dėl šio pasiūlymo socialinio ir ekonominio poveikio bei poveikio aplinkai.

3) TEISINIAI PASIŪLYMO ELEMENTAI

• **Siūlomų veiksmų santrauka**

Direktyvos pasiūlyme numatoma:

- sukurti bendrą sistemą, kuria siekiama apsaugoti dirvožemį vadovaujantis tokiais principais: išsaugoti dirvožemio funkcijas, kovoti su dirvožemio degradacija ir švelninti jos poveikį, atkurti degradavusius dirvožemius ir įtraukti dirvožemio apsaugos aspektus į kitų sektorių politiką.
- Reikalauti nustatyti, apibūdinti ir įvertinti kai kurių sektorių politikos poveikį dirvožemio degradacijos procesams siekiant apsaugoti dirvožemio funkcijas.
- Reikalauti iš žemės naudotojų imtis prevencinių priemonių kai numatoma, kad jiems naudojant dirvožemį bus stipriai slopinamos dirvožemio funkcijos.
- Priimti priemones dėl dirvožemio sandarinimo siekiant užtikrinti racionalesnį dirvožemio naudojimą pagal EB sutarties 174 straipsnį ir išlaikyti kuo daugiau dirvožemio funkcijų.
- Nustatyti vietoves, kurioms gresia erozija, organinių medžiagų mažėjimas, įdruskėjimas, tankinimas ir nuošliaužos, ir sukurti nacionalines priemonių

programas. Taip pat nustatyti, koks yra vietovių, kurioms gresia šie pavojai, mastas. Siekiant užtikrinti, kad metodikos būtų tarpusavyje suderintos ir palyginamos, grėsmės turi būti nustatomos remiantis bendrais elementais. Tarp tokių elementų yra parametrai, apie kuriuos žinoma, kad jie yra įvairių dirvožemiui gresiančių pavojų varomosios jėgos. Minėtiems tikslams pasiekti reikės priimti grėsmės mažinimo tikslus ir priemonių programas. Kuriant programas galima pasinaudoti jau nustatytais ir įgyvendintais nacionaliniais ir Bendrijos standartais bei priemonėmis.

- Priimti priemonės, skirtas pavojingų medžiagų patekimui į dirvožemį riboti ir vengti jų kaupimosi, kuris slopina dirvožemio funkcijas ir sukelia pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai.
- Užterštų sklypų sąrašo sudarymas, „bešeimininkių“ sklypų valymo finansavimo mechanizmo sukūrimas, dirvožemio būklės ataskaitų rengimas ir nacionalinės nustatytų užterštų sklypų valymo strategijos sukūrimas. Yra nustatytas užterštų sklypų apibrėžimas ir sudarytas veiklos rūšių, kurios gali teršti dirvožemį, sąrašas. Jais remiantis galima nustatyti, kurie sklypai gali būti užteršti, o tai būtų pirmasis žingsnis sudarant faktiškai užterštų sklypų sąrašą. Be to, numatoma įvesti reikalavimą, kad atlikdamas bet kokią žemės sandorį, pardavėjas arba būsimas pirkėjas privalo pateikti dirvožemio būklės ataskaitą, jei toje vietoje buvo arba yra vykdoma veikla, galinti teršti dirvožemį. Bendrijos teisėje jau egzistuoja panaši nuostata (žr. Direktyvos 2002/91/EB 7 straipsnį), susijusi su pastatų energiniu efektyvumu.

• Teisinis pagrindas

Šios direktyvos nuostatos yra susijusios su aplinkos apsauga, tad kaip teisinis pagrindas yra pasirinkta EB sutarties 175 straipsnio 1 dalis.

• Subsidiarumo principas

Subsidiarumo principas yra taikomas, nes pasiūlymas nepriklauso išimtinai Bendrijos kompetencijai.

Valstybės narės negali patenkinamai pasiekti pasiūlymo tikslų dėl toliau išdėstytų priežasčių.

Vienos kurios nors valstybės narės dirvožemio degradacija gali turėti pasekmių kitai valstybei narei. Iš tiesų, vykstant didelei erozijai upės aukštupyje, esančiame vienoje valstybėje narėje, nuosėdos gali užblokuoti užtvankas ir sugadinti infrastruktūrą upės žemupyje, esančiame kitoje valstybėje narėje. Panašiai per kaimynines šalis tekančios gruntiniai vandenys gali būti užteršti iš kitoje sienos pusėje esančių užterštų teritorijų. Mažėjant organinės medžiagos kiekiui vienos valstybės narės dirvožemyje, visai Bendrijai pasunkėja pasiekti Kioto protokolo tikslus. Tai reiškia, kad aplinkos kokybės atkūrimo išlaidos gali tekti ne tai pačiai valstybei narei, kurioje buvo vykdoma dirvožemio degradaciją sukėlusio veikla.

Dėl labai skirtingos valstybių narių dirvožemio apsaugos tvarkos, ypač susijusios su dirvožemio tarša, ūkio subjektams kartais gali tekti labai skirtingi įpareigojimai, o tai išbalansuoja padėtį fiksuotų kainų srityje ir iškreipia vidaus rinkos konkurenciją.

Dirvožemyje esantiems teršalams patekus į maistinius arba pašarinius augalus gali pablogėti produktų, kuriais laisvai prekiaujama vidaus rinkoje, kokybė ir tai gali sukelti pavojų žmonių ir gyvūnų sveikatai. Bendrijos žalos prevencijos priemonėmis bus papildoma valstybių narių kokybės kontrolė, atliekama siekiant užtikrinti maisto saugą.

Dirvožemio degradacija gali pakenkti Europos piliečių sveikatai įvairias būdais, pavyzdžiui, dirvožemyje esantys teršalai gali tiesiogiai arba netiesiogiai patekti į žmogaus organizmą. Nuošliaužos taip pat gali sukelti nelaimingų atsitikimų.

Pasiūlymo tikslai geriau bus pasiekti Bendrijos veiksmais dėl toliau išdėstytų priežasčių.

Dirvožemio degradacija neigiamai veikia ir kitas aplinkos sritis, kurias reglamentuoja Bendrijos teisės aktai (pvz., vandenį, gamtą, biologinę įvairovę, klimato kaitą). Bendrijos dirvožemio apsaugos priemonėmis bus užpildytos spragos ir užtikrinta nuosekli ir veiksminga visų aplinkos terpių kokybės apsauga. Dirvožemio apsauga padeda tolesnėje perspektyvoje užtikrinti maisto saugą ir žemės ūkio našumą, kurie yra Bendrijos finansuojamos bendrosios žemės ūkio politikos ramsčiai. Turint bendrus tausaus dirvožemio naudojimo apibrėžimo principus bus galima sujungti nacionalinių ir Bendrijos mokslinių tyrimų darbotvarkes ir taip veiksmingiau panaudoti moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skirtas lėšas žinių spragoms užpildyti.

Bendrija, sukurdamą ambicingą ir nuoseklią sistemą, kuri leistų geriau pažinti ir valdyti dirvožemį, gali pirmauti tarptautiniu mastu, nes kitoms šalims labai reikia žinių ir techninės pagalbos.

Kol kas tik devynios valstybės narės, neturėdamos Bendrijos priemonių jų pastangoms paremti, yra priėmusios konkrečiai dirvožemio apsaugai skirtus teisės aktus. Kitos tenkinasi keletu dirvožemio apsaugos nuostatų, įtrauktų į kitas politikos sritis. Daugelis egzistuojančių nacionalinių nuostatų yra skirtos dirvožemio taršos problemai spręsti ir, nors pripažįstama, kad egzistuoja ir kitos grėsmės, visapusiškai dirvožemio funkcijų apsaugai skiriama nepakankamai dėmesio. Geriausias įrodymas, kad minėtą tikslą galima geriau pasiekti bendrais Bendrijos veiksmais, yra tai, kad valstybių narių pažanga užtikrinant tvarų dirvožemio naudojimą labai skiriasi.

Siekiamo pasiūlyme nustatyti visoms valstybėms narėms bendrus principus, tikslus ir priemones, kad visos valstybės narės turėtų vienodas sąlygas, kad visos jos kovotų su visomis dirvožemio grėsmėmis savo teritorijose ir kad dirvožemio apsauga jose nebūtų tik dalinė.

Todėl pasiūlymas atitinka subsidiarumo principą.

- **Proporcingumo principas**

Pasiūlymas atitinka proporcingumo principą dėl tokių priežasčių.

Siūlomas teisės aktas yra direktyva, nustatanti dirvožemio apsaugos ir jo funkcijų išsaugojimo sistemą. Siekiant užtikrinti proporcingumą, valstybėms narėms paliekama daug laisvės nustatyti tinkamiausias konkrečias priemones tinkamiausiu geografiniu ir administraciniu lygiu. Tai yra būtina norint, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į regiono ir vietos ypatumus, susijusius su dirvožemių įvairove, žemės naudojimu, vietinėmis

klimato sąlygomis ir socialiniais bei ekonominiais aspektais.

Valstybės narės galės pačios apsispręsti dėl savo priemonių masto – taip jos galės veiksmingiau išnaudoti nacionalinių administracijų pajėgumus. Dėl to atsiras keletas papildomų finansinių ir administracinių prievolių, ypač toms valstybėms narėms, kurios savo valstybėse ar regionuose dar nesiėmė dirvožemio apsaugos. Vis dėlto priemonėmis pasieksima ekonominė ir socialinė nauda bei nauda aplinkai, kaip aprašyta poveikio vertinime, yra gerokai didesnė negu išlaidos.

- **Pasirinktos priemonės**

Siūloma priemonė – pagrindų direktyva.

Kitos priemonės būtų netinkamos dėl toliau nurodytų priežasčių.

Griežtesnė priemonė, pavyzdžiui, reglamentas, neleistų atsižvelgti į dirvožemių įvairovę ir nesuteiktų laisvės, reikalingos norint atsižvelgti į vietos sąlygas. Kita vertus, neprivaloma priemonė neužtikrintų tausaus bendro gamtos išteklių naudojimo visoje Europoje ir nesustabdytų konkurencijos iškreipimo, kuris kyla dėl labai skirtingos valstybių narių tvarkos.

4) POVEIKIS BIUDŽETUI

Pasiūlymas poveikio Bendrijos biudžetui neturi.

5) PAPILDOMA INFORMACIJA

- **Persvarstymo, keitimo ar laikino galiojimo sąlyga**

Pasiūlyme yra numatyta persvarstymo sąlyga.

- **Koreliacinė lentelė**

Valstybės narės turi Komisijai pateikti nacionalinių nuostatų, kuriomis ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, tekstus bei tų nuostatų ir šios direktyvos koreliacinę lentelę.

- **Europos ekonominė erdvė**

Siūlomas aktas yra susijęs su EEE, ir todėl turėtų būti jai taikomas.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

nustatanti dirvožemio apsaugos sistemą ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

Atsižvelgdami į Europos Bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 175 straipsnio 1 dalį,

Atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą¹,

Atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę²,

Atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę³,

laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos⁴,

kadangi:

- (1) Dirvožemis yra iš esmės neatsinaujinantis išteklius, nes jo degradacija gali vykti labai greitai, o formavimosi ir regeneracijos procesai yra labai lėti. Dirvožemis yra labai dinamiška sistema, atliekanti daug funkcijų ir esanti gyvybiškai svarbi žmogaus veiklai ir ekosistemų išlikimui. Tos funkcijos – tai biomasės teikimas, maistinių medžiagų ir vandens filtravimas, kaupimas bei transformavimas, biologinės įvairovės terpė, labai įvairios žmonijos veiklos pagrindas, žaliavų teikimas, anglies šaltinis ir geologinio bei archeologinio paveldo archyvas.
- (2) Dirvožemio degradacija ar dirvožemio gerinimas labai veikia kitas Bendrijos intereso sritis, pavyzdžiui, paviršinio ir gruntinio vandens apsaugą, žmogaus sveikatą, klimato kaitą, gamtos ir biologinės įvairovės apsaugą, maisto saugą.
- (3) Dirvožemis yra bendro intereso gamtos išteklius, kurio ekologijai vis labiau kenkiama ir kuri reikėtų apsaugoti nuo degradacijos. Vienas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 1600/2002/EB, nustatančio Šeštąją Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programą⁵, tikslų yra saugoti gamtos išteklius ir skatinti tausiai naudoti dirvožemį.
- (4) Komisijos komunikate Europos Parlamentui ir Tarybai „Kuriant teminę dirvožemio apsaugos strategiją“⁶ yra nurodyti aštuoni pagrindiniai ES dirvožemius veikiantys

¹ [...]

² [...]

³ [...]

⁴ [...]

⁵ OL L 242, 2002 9 10, p. 1

⁶ COM(2002) 179

degradacijos procesai. Tai erozija, organinių medžiagų mažėjimas, tarša, įdruskėjimas, tankinimas, dirvožemio biologinės įvairovės nykimas, sandarinimas, nuošliaužos ir potvyniai. Turima per mažai mokslinių žinių apie dirvožemio biologinę įvairovę ir jos elgseną, kad šioje direktyvoje būtų galima priimti konkrečias jos apsaugos nuostatas. Potvynių prevencijai ir jų poveikio sušvelninimui buvo skirtas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl potvynių vertinimo ir rizikos valdymo pasiūlymas⁷.

- (5) Bendrijos dirvožemiai labai kinta: egzistuoja milžiniški skirtumai tiek tarp to paties dirvožemio struktūrinės, fizinės, cheminės ir biologinės būklės, tiek tarp atskirų dirvožemių struktūrinės, fizinės, cheminės ir biologinės būklės. Bendrija turi atsižvelgti į šias skirtingas sąlygas ir poreikius, nes konkrečiais atvejais reikia pasitelkti skirtingus grėsmės vietovių nustatymo būdus, nustatyti skirtingus tikslus ir įgyvendinti juos atitinkančias dirvožemio apsaugos priemones.
- (6) Bendrijos teisėje, pavyzdžiui, atliekų, cheminių medžiagų, pramonės taršos prevencijos ir kontrolės, klimato kaitos, vandens, žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse, yra keletas dirvožemio apsaugos nuostatų, tačiau jų neužtenka visoms dirvožemių rūšims nuo visų degradacijos procesų apsaugoti, ir jos nėra specialiai tam skirtos. Todėl reikia nuoseklios ir veiksmingos teisinės sistemos, kurioje būtų nustatyti bendri Bendrijos dirvožemio apsaugos ir tvaraus naudojimo principai ir tikslai.
- (7) Dirvožemis turi būti naudojamas tvariai, išsaugant jo gebėjimą atlikti ekologines, ekonomines, socialines ir kitas funkcijas, kad jis galėtų tenkinti ir ateities kartų poreikius.
- (8) Šios direktyvos tikslas – nustatyti bendrą sistemą ir bendrus veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti dirvožemio apsaugą, grindžiant juos tokiais principais: dirvožemio funkcijų išsaugojimas, dirvožemio degradacijos prevencija ir jos poveikio sušvelninimas, degradavusių dirvožemių atkūrimas ir šios srities integravimas į kitų sektorių politiką.
- (9) Bendra sistema reikalinga, kad būtų galima sujungti valstybių narių pastangas ir taip pagerinti dirvožemio apsaugą bei jo tvarų naudojimą, kontroliuoti dirvožemio degradacijos poveikį, kuris jaučiamas kitoje valstybėje narėje, apsaugoti vandens ir sausumos ekosistemas ir užkirsti kelią konkurencijos tarp ekonominės veiklos subjektų iškraipymui.
- (10) Kadangi užduoties, kurią reikia atlikti – t. y., sukurti bendrą dirvožemio apsaugos sistemą – tikslų valstybės narės vienos negali pakankamai pasiekti, ir juos galima geriau pasiekti Bendrijos lygiu dėl problemos masto ir sąsajos su kitais Bendrijos teisės aktais, reglamentuojančiais gamtos apsaugą, vandens apsaugą, maisto saugą, klimato kaitą, žemės ūkį ir bendro intereso sritis, todėl Bendrija gali priimti priemones vadovaudamasi Sutarties 5 straipsnyje nustatytu subsidiarumo principu. Vadovaujantis tame pačiame straipsnyje nustatytu proporcingumo principu, šioje direktyvoje yra tik tiek nuostatų, kiek būtina minėtam tikslui pasiekti.
- (11) Kadangi kai kurių sektorių politika gali arba sustiprinti dirvožemio degradacijos procesus, arba sušvelninti jų poveikį, dirvožemio apsaugos aspektus būtina toliau

⁷

COM(2006) 15

integruoti į tokių sektorių politikos sritis. Šioje direktyvoje reikėtų priimti nuostatas, reikalaujančias, kad valstybės narės nustatytų ir įvertintų, kokį poveikį minėta sektorių politika daro dirvožemio degradacijos procesų prevencijai ir dirvožemio funkcijų apsaugai.

- (12) Priešingai negu oras ir vanduo, Bendrijos dirvožemis dažniausiai yra privati nuosavybė. Vis dėlto jis yra bendro intereso gamtos išteklius ir turi būti išsaugotas ateities kartoms. Todėl, jei dirvožemis yra naudojamas taip, jog yra tikėtina, kad tai pakenks jo funkcijoms, visuomenės labai iš žemės naudotojų reikia reikalauti imtis prevencijos priemonių.
- (13) Augant miestams ir vis didėjant daugelio ekonomikos sektorių poreikiui naudoti žemę, Bendrijoje labai intensyvėja sandarinimas, todėl žemę reikia naudoti tausiau. Reikia tinkamų dirvožemio sandarinimą ribojančių priemonių, pavyzdžiui, reikalaujančių atgaivinti apleistų pramoninių sklypų dirvožemį ir taip eikvoti mažiau žaliųjų zonų. Jei dirvožemis sandarinamas, valstybės narės turi nustatyti tokius statybos ir nuotekų pašalinimo būdus, kurie leistų išsaugoti kiek galima daugiau dirvožemio funkcijų.
- (14) Tikslinga ir veiksminga dirvožemio apsaugos politika turi būti pagrįsta duomenimis, kur vyksta degradacija. Pripažįstama, kad tam tikri degradacijos procesai, pavyzdžiui, erozija, organinių medžiagų mažėjimas, tankinimas, įdruskėjimas ir nuošliaužos, vyksta tik tam tikrose vietose, kuriose yra didesnė tokių procesų grėsmė. Todėl reikia nustatyti tokias grėsmės vietas.
- (15) Siekiant užtikrinti, kad skirtingose valstybėse narėse būtų naudojami tarpusavyje suderinti ir palyginami metodai, vietovės, kurioms gresia erozija, organinių medžiagų mažėjimas, tankinimas, įdruskėjimas ir nuošliaužos, turi būti nustatomos pagal bendrą metodiką, į kurią yra įtraukti elementai, žinomi kaip įvairių degradacijos procesų varomosios jėgos.
- (16) Nustatytose grėsmės vietovėse reikėtų imtis priemonių tolesnei dirvožemių degradacijai vengti bei jos grėsmei mažinti ir degradavusiems dirvožemiams atgaivinti siekiant išsaugoti jų funkcijas.
- (17) Valstybės narės turi būti atsakingos už tai, kad pačiu tinkamiausiu lygiu būtų nustatomi grėsmės mažinimo tikslai ir vykdomos priemonių programos tiems tikslams pasiekti.
- (18) Tokiose priemonių programose turi būti atsižvelgiama į numatomų priemonių socialinį ir ekonominį poveikį; jos turėtų būti periodiškai persvarstomos ir gali būti grindžiamos jau Bendrijos teisės aktais arba tarptautiniais susitarimais nustatytais įpareigojimais, planais ir programomis.
- (19) Ši direktyva turėtų padėti stabdyti dykumėjimą, kuris prasideda kartu susidėjus keliems degradacijos procesams, ir dirvožemio biologinės įvairovės nykimą, bei pagerinti bendradarbiavimą įgyvendinant Jungtinių Tautų Konvencijos dėl kovos su dykumėjimu ir Biologinės įvairovės konvencijos, prie kurių Bendrija yra prisijungusi, tikslai, ir prisidėti prie šių tarptautinių aplinkosaugos susitarimų įgyvendinimo.

- (20) Šioje direktyvoje taikant EB Sutarties 174 straipsnyje nustatytą prevencijos principą, ji turėtų prisidėti prie pavojingų medžiagų patekimo į dirvožemį prevencijos ir mažinimo, taip siekiant išvengti dirvožemio taršos ir išsaugoti jo funkcijas.
- (21) Dėl praeities industrializacijos ir nepakankamo arba netinkamo valdymo Bendrijoje yra šimtai tūkstančių užterštų sklypų, todėl reikia bendros istorinės dirvožemio taršos valdymo strategijos, kuri padėtų išvengti žalingo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai arba jį sušvelninti.
- (22) Kad galėtų sėkmingai išvengti užterštų dirvožemių keliamo pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai arba jį sumažinti, valstybės narės turėtų nustatyti sklypus, kurie, jų vertinimu, kelia didelę grėsmę šiuo atžvilgiu. Atsižvelgiant į potencialiai užterštų sklypų skaičių, jiems nustatyti reikia sistemingo ir planingo metodo. Taip pat reikia sudaryti pažangos nustatant užterštus sklypus stebėjimo grafiką.
- (23) Siekiant palengvinti užterštų sklypų nustatymą ir užtikrinti, kad būtų naudojami vienodi metodai, būtina sudaryti bendrą veiklos rūšių, kurios gali labai užteršti dirvožemį, sąrašą. Tokį bendrą dirvožemį galinčių teršti veiklos rūšių sąrašą valstybės narės gali papildyti vienu ar daugiau išsamių nacionalinių sąrašų.
- (24) Nustatyti užteršti sklypai turi būti įtraukiami į nacionalinį užterštų sklypų sąrašą, kuris turėtų būti reguliariai atnaujinamas ir viešai skelbiamas, kad visuomenė galėtų juo naudotis. Reikia atsižvelgti į ankstesnį ir dabartinį valstybių narių darbą nustatant užterštus sklypus.
- (25) Kad užterštų sklypų nustatymas vyktų greitai, sklypo, kuriame, kaip nurodyta oficialiuose įrašuose, pavyzdžiui, nacionaliniuose registruose ar kadastruose, buvo arba yra vykdoma dirvožemį teršianti veikla, savininkas arba būsimasis pirkėjas turėtų, prieš užbaigdamas žemės sandorį, kompetentingai institucijai ir kitai sandorio šaliai suteikti reikiamą informaciją apie dirvožemio būklę. Suteikiant informaciją, kai planuojamas žemės sandoris, padės greičiau užbaigti užterštų sklypų sąrašo sudarymą. Taip būsimas pirkėjas bus informuojamas apie dirvožemio būklę ir galės rinktis atsižvelgdamas į tokią informaciją.
- (26) Valstybės narės, vadovaudamosi „teršėjas moka“ principu, turėtų užtikrinti, kad būtų imamasi priemonių jų valstybės teritorijoje nustatytiems užterštiems sklypams išvalyti.
- (27) Turėtų būti sukuriamą nacionalinė valymo strategija, ypač tam, kad būtų nustatyti valymo tikslai ir valytinų sklypų eiliškumas.
- (28) Jei užterštų sklypų teršėjo neįmanoma rasti, jei pagal nacionalinę ar Bendrijos teisę jis negali būti laikomas atsakingas už taršą arba jo negalima priversti padengti išvalymo išlaidų – tokie sklypai dar vadinami „bešeimininkiais“ sklypais – atsakomybė sumažinti pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai turėtų tekti valstybėms narėms. Todėl šiam tikslui valstybės narės turėtų numatyti finansavimo mechanizmus, kurie būtų stabilus tokių sklypų atkūrimo finansavimo šaltinis.
- (29) 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti)⁸ nustatyta,

⁸ OL L 143, 2004 4 30, p. 56

kad, jeigu nėra kitos išeities, kompetentinga institucija gali pati imtis tokių „bešeimininkių“ sklypų žalos ištaisymo priemonių. Todėl tą direktyvą reikėtų iš dalies pakeisti siekiant ją suderinti su šioje direktyvoje nustatomais sklypų atkūrimo įpareigojimais.

- (30) Visuomenė mažai žino apie dirvožemio apsaugos svarbą, todėl būtina nustatyti visuomenės informavimo gerinimo ir informacijos bei geriausios patirties mainų priemones.
- (31) Šios direktyvos sėkmė priklauso nuo to, kaip sėkmingai Bendrija, valstybės narės ir vietos institucijos bendradarbiaus ir derins veiksmus, taip pat kaip bus informuojama visuomenė, kaip bus su ja konsultuojamasi ir kaip ji bus įtraukiama į procesą laikantis Bendrijos įsipareigojimų pagal Europos ekonominės komisijos Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais. Todėl yra tinkama nustatyti, kad rengiant, keičiant ir persvarstant grėsmės vietovėms skirtas priemonių programas ir nacionalines valymo strategijas būtų taikoma 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, nustatanti visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 85/337/EEB ir 96/61/EB dėl visuomenės dalyvavimo ir teisės kreiptis į teismus⁹.
- (32) Pripažįstama, kad šiuo metu valstybės narės taiko skirtingus užterštų teritorijų keliamo pavojaus vertinimo metodus. Siekiant pradėti kurti bendrą metodiką, užtikrinančią neutralias konkurencijos sąlygas ir darnią dirvožemio apsaugos tvarką, reikia apsikeisti išsamia informacija siekiant nustatyti, kiek yra tinkama derinti tam tikrus pavojaus vertinimo elementus, ir toliau kurti ir tobulinti ekologinio toksiškumo pavojaus vertinimo metodus.
- (33) Turėtų būti priimtos nuostatos, leidžiančios greitai pritaikyti grėsmės vietovių nustatymo metodus valstybėse narėse ir reguliariai persvarstyti bendrus tokio nustatymo elementus.
- (34) Turėtų būti priimtos nuostatos dėl duomenų mainų formos ir duomenų kokybės kriterijų, kurie turėtų būti suderinti su Bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūros kūrimu.
- (35) Šioje direktyvoje yra gerbiamos pagrindinės teisės ir ypač laikomasi Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijoje pripažintų principų. Ypač, vadovaujantis darnaus vystymosi principu, nustatytu Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 37 straipsnyje, siekiama į įvairias Bendrijos politikos sritis integruoti aukšto lygio aplinkos apsaugą.
- (36) Priemonės, būtinos šiai direktyvai įgyvendinti, turėtų būti priimamos vadovaujantis 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimo 1999/468/EB, nustatančio Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką, nuostatomis¹⁰,

⁹ OL L 156, 2003 6 25, p. 17

¹⁰ OL L 184, 1999 7 17, p. 23. Sprendimas su pakeitimais, padarytais Sprendimu Nr. 2006/512/EB (OL L 200, 2006 7 22, p. 11).

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I skyrius Bendrosios nuostatos

1 straipsnis Objektas ir taikymo sritis

1. Šia direktyva nustatoma sistema, skirta dirvožemiui apsaugoti ir jo gebėjimui atlikti toliau išvardytas ekologines, ekonomines, socialines ir kultūrines funkcijas išsaugoti:
 - a) biomasės teikimas, įskaitant biomasę, gaunamą žemės ūkyje ir miškininkystėje;
 - b) medžiagų, tarp jų ir maistinių medžiagų, bei vandens kaupimas, filtravimas ir transformavimas;
 - c) biologinės įvairovės, pavyzdžiui, buveinių, rūšių ir genų, terpė;
 - d) fizinė ir kultūrinė žmogaus ir žmogaus veiklos aplinka;
 - e) žaliavų šaltinis;
 - f) anglies šaltinis;
 - g) geologinio ir archeologinio paveldo archyvas.

Todėl joje nustatomos dirvožemio degradacijos – kylančios natūraliai ir sukeltos labai įvairios žmogaus veiklos – dėl kurios mažėja dirvožemio gebėjimas atlikti minėtas funkcijas, prevencijos priemonės. Tokios priemonės – tai minėtų procesų švelninimo ir degradavusių dirvožemių atkūrimo bei išvalymo bent tiek, kad jie atitiktų esamus ir numatomus naudojimo poreikius, priemonės.

2. Ši direktyva taikoma dirvožemiui, kuris sudaro viršutinį žemės plutos sluoksnį ir yra tarp pamatinių uolienų ir žemės paviršiaus, išskyrus gruntinius vandenis, apibrėžtus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnio 2 dalyje¹¹.

2 straipsnis Apibrėžtys

Šioje direktyvoje taikomos tokios apibrėžtys:

- (1) „sandarinimas“ – nuolatinis dirvožemio paviršiaus padengimas hermetiška medžiaga;
- (2) „pavojingos medžiagos“ – medžiagos arba preparatai, apibrėžti Tarybos direktyvoje 67/548/EB¹² ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 1999/45/EB¹³.

¹¹ OL L 327, 2000 12 22, p. 1.

¹² OL L 196, 1967 8 16, p. 1.

3 straipsnis *Integracija*

Formuodamos sektorių politiką, kuri, kaip tikėtina, gali padidinti arba sumažinti dirvožemio degradaciją, valstybės narės nustato, apibūdina ir įvertina tokios politikos, ypač regionų ir miestų erdvės planavimo, transporto, energetikos, žemės ūkio, kaimo plėtros, miškininkystės, žaliavų išgavimo, prekybos ir pramonės, gaminių politikos, turizmo, klimato kaitos, aplinkosaugos, gamtos ir kraštovaizdžio sričių politikos, poveikį minėtiems procesams.

Valstybės narės viešai skelbia tokius duomenis.

4 straipsnis *Preveninės priemonės*

Valstybės narės užtikrina, kad bet kuris žemės naudotojas, kuris, kaip galima pagrįstai numatyti, savo veikla labai pakenks dirvožemio atliekamoms funkcijoms, nurodytoms 1 straipsnio 1 dalyje, būtų įpareigotas imtis priemonių tokiam neigiamam poveikiui išvengti arba kuo labiau sumažinti.

5 straipsnis *Sandarinimas*

Siekiant išsaugoti 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas dirvožemio funkcijas, valstybės narės imasi tinkamų priemonių sandarinimui apriboti, o jei sandarinimas neišvengiamas, jo poveikiui sušvelninti, ypač naudodamos tokius statybų metodus ir gaminius, kurie leidžia išsaugoti kuo daugiau tų dirvožemio funkcijų.

II skyrius **Pavojaus prevencija, mažinimas ir dirvožemių atkūrimas**

PIRMAS SKIRSNIS **GRĖSMĖS VIETОВIŲ NUSTATYMAS**

6 straipsnis

Vietovių, kurioms gresia erozija, organinių medžiagų mažėjimas, tankinimas, įdruskėjimas ir nuošliaužos, nustatymas

1. Per penkerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą] valstybėse narėse tinkamu lygiu nustatomos jų teritorijos vietovės, apie kurias turima akivaizdžių duomenų arba galima pagrįstai įtarti, kad jose įvyko arba netrukus gali įvykti vienas iš toliau išvardytų dirvožemio degradacijos procesų, toliau – „grėsmės vietovės“:
 - a) vandens arba vėjo erozija;

¹³

OL L 200, 1999 7 30, p. 1.

- b) organinių medžiagų sumažėjimas, kurį sukelia nuolatinis organinės dirvožemio dalies mažėjimas, išskyrus nesupuvusius augalus ir gyvūnų liekanas, jų dalinio skaidymosi produktus ir dirvožemio biomasę;
- c) tankinimas didėjant tūriniam tankiui ir mažėjant dirvožemio poringumui;
- e) įdruskėjimas tirpiosioms druskoms kaupiantis dirvožemyje;
- f) nuošliaužos, kurias sukelia nuokalnėn vidutiniu arba dideliu greičiu judantis didelis dirvožemio ir uolienuų kiekis.

Nustatydamos grėsmės vietoves valstybės narės naudojasi bent I priede išvardytais kiekvienam iš dirvožemio degradacijos procesų skirtais elementais ir atsižvelgia į tų procesų neigiamą poveikį šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimui ir dykumėjimui.

2. Grėsmės vietovės, nustatytos pagal 1 šios straipsnio dalį, yra viešai skelbiamos ir peržiūrimos bent kartą per dešimt metų.

7 straipsnis *Metodika*

Grėsmės vietoves valstybės narės gali nustatyti naudodamosi empiriniais duomenimis arba modeliuodamos. Jei pasirenkamas modeliavimas, modelius reikia patikrinti palyginant rezultatus su empiriniais duomenimis, kurie nebuvo naudojami kuriant modelį.

ANTRAS SKIRSNIS **TIKSLŲ NUSTATYMAS IR PRIEMONIŲ PROGRAMŲ KŪRIMAS**

8 straipsnis *Kovos su erozija, organinių medžiagų mažėjimu, tankinimu, įdruskėjimu ir nuošliaužomis priemonių programos*

1. Siekiant išsaugoti 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas dirvožemio funkcijas, valstybės narės tinkamu lygiu sudaro priemonių programą, skirtą pagal 6 straipsnį nustatytoms grėsmės vietovėms. Programoje turi būti numatyta bent: pavojaus mažinimo tikslai, tinkamos priemonės tiems tikslams pasiekti, priemonių įgyvendinimo grafikas ir privačių bei valstybės lėšų, skirtų priemonėms įgyvendinti, sąmata.
2. Sudarydamos ir persvarstydamos 1 dalyje minimas priemonių programas, valstybės narės deramai atsižvelgia į numatytų priemonių socialinį ir ekonominį poveikį.

Prieš imdamosi bet kokios naujos priemonės valstybės narės užtikrina, kad priemonės yra ekonomiškai įmanomos, ir atlieka poveikio vertinimus, apimančius ir išsamią naudos ir išlaidų analizę.

Valstybės narės savo priemonių programose nurodo, kaip priemonės bus įgyvendinamos ir kaip jomis bus prisidedama prie iškeltų aplinkos apsaugos tikslų pasiekimo.

3. Tais atvejais, kai vietai gresia pavojus dėl kelių dirvožemio degradacijos procesų, valstybės narės gali priimti vieną programą, kurioje kiekvienai grėsmės rūšiai nustato tinkamus pavojaus mažinimo tikslus ir atitinkamas priemones jiems pasiekti.
4. Priemonių programa sudaroma per septynerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą] ir turi būti pradėta įgyvendinti ne vėliau kaip praėjus aštuoneriems metams nuo minėtos datos.

Priemonių programos yra viešai skelbiamos ir persvarstomos bent kartą per penkerius metus.

III skyrius

Dirvožemio tarša

PIRMAS SKIRSNIS

PREVENCIJA IR SĄRAŠAS

9 straipsnis

Dirvožemio taršos prevencija

Siekiant išsaugoti 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas dirvožemio funkcijas, valstybės narės imasi tinkamų ir proporcingų priemonių tyčiniam ir netyčiniam pavojingų medžiagų (išskyrus tas, kurios nusėda iš oro ir tas, kurios patenka dėl išskirtinių, neišvengiamų ir nenugalimų gamtos reiškinių) patekimui į dirvožemį arba ant jo riboti. Taip siekiama išvengti pavojingų medžiagų kaupimosi, nes jos gali slopinti dirvožemio funkcijas ir sukelti didelį pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai.

10 straipsnis

Užterštų sklypų sąrašas

1. Vadovaudamosi 11 straipsnyje nustatyta tvarka, valstybės narės nustato savo valstybės teritorijoje esančius sklypus, kuriuose, patvirtintais duomenimis, yra tiek dėl žmogaus kaltės patekusių pavojingų medžiagų, kad, valstybės narės vertinimu, jos kelia didelį pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai, toliau – „užteršti sklypai“.

Toks pavojus įvertinamas atsižvelgiant į esamą ir numatomą žemės naudojimą.

2. Valstybės narės sudaro nacionalinį užterštų sklypų sąrašą, toliau – „sąrašas“. Sąrašas yra viešai skelbiamas ir peržiūrimas bent kartą per penkerius metus.

11 straipsnis

Nustatymo tvarka

1. Kiekviena valstybė narė paskiria kompetentingą instituciją, atsakingą už užterštų sklypų nustatymą.

2. Per penkerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą] kompetentingos institucijos turi būti nustačiusios bent tų sklypų, kuriuose buvo arba yra vykdoma II priede minima dirvožemį galinti teršti veikla, buvimo vietą.

Todėl II priedo 2 punkte minimos veiklos rūšys turi būti traktuojamos nepriklausomai nuo Tarybos direktyvos 96/61/EB¹⁴ I priede nustatytų slenkstinių ribų, išskyrus labai mažų įmonių, apibrėžtų Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB¹⁵ priedo 2 straipsnio 3 punkte, veiklą ir su gyvulių veisimu susijusią veiklą.

Nustatymo tvarka yra reguliariai persvarstoma.

3. Pagal toliau nurodytą grafiką kompetentingos institucijos išmatuoja pavojingų medžiagų koncentracijos lygį pagal 2 dalį nustatytuose sklypuose; jei jis yra toks didelis, kad galima pagrįstai manyti, jog kelia didelį pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai, vietoje atliekamas tokių sklypų keliamo pavojaus įvertinimas:
 - a) per penkerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą] išmatuojama bent 10 % sklypų;
 - b) per 15 metų nuo [įrašyti perkėlimo datą] išmatuojama bent 60 % sklypų;
 - c) per 25 metus nuo [įrašyti perkėlimo datą] išmatuojami visi likę sklypai.

12 straipsnis

Dirvožemio būklės ataskaita

1. Jei norima parduoti sklypą, kuriame vykdoma II priede nurodyta dirvožemį galinti teršti veikla arba kuriame pagal oficialius įrašus, pavyzdžiui, nacionalinius registrus, ji buvo vykdoma praeityje, valstybės narės užtikrina, kad sklypo savininkas arba būsimasis pirkėjas pateiktų dirvožemio būklės ataskaitą 11 straipsnyje minimai kompetentingai institucijai ir kitai sandorio šaliai.
2. Dirvožemio būklės ataskaitą išduoda valstybės narės paskirta įgaliota institucija arba paskirtas įgaliotas asmuo. Joje turi būti nurodyta bent tokia informacija:
 - a) sklypo istorija pagal oficialius įrašus;
 - b) cheminė analizė, nustatanti pavojingų medžiagų koncentracijos dirvožemyje lygį; analizuojamos tik medžiagos, susijusios su sklype vykdyta potencialiai teršiančia veikla;
 - c) toks tam tikrų pavojingų medžiagų koncentracijos lygis, kai galima pagrįstai manyti, kad jos kelia rimtą pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai.
3. Valstybės narės nustato metodus, pagal kuriuos turi būti nustatomas 2 dalies b punkte minimas koncentracijos lygis.

¹⁴ OL L 257, 1996 10 10, p. 26.

¹⁵ OL L 124, 2003 5 20, p. 36.

4. Kompetentingos institucijos naudoja dirvožemio būklės ataskaitoje pateikiama informacija nustatydamos užterštus sklypus pagal 10 straipsnio 1 dalį.

ANTRAS SKIRSNIS

IŠVALYMAS

13 straipsnis

Išvalymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad jų sąraše nurodyti užteršti sklypai būtų išvalomi.
2. Valymas – tai veiksmai siekiant pašalinti, kontroliuoti, riboti ar sumažinti teršalus dirvožemyje, kad užterštas sklypas, atsižvelgiant į esamą ir patvirtintą jo naudojimą ateityje, nebekeltų jokio reikšmingo pavojaus žmonių sveikatai arba aplinkai.
3. Valstybės narės sukuria užterštų sklypų, už kuriuos atsakingo subjekto pagal „teršėjas moka“ principą neįmanoma nustatyti arba pagal Bendrijos arba nacionalinius teisės aktus negalima patraukti atsakomybės arba negalima priversti sumokėti už sklypo išvalymą, valymo finansavimo mechanizmus.

14 straipsnis

Nacionalinė valymo strategija

1. Valstybė narė per septynerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą], vadovaudamasi sąrašu, parengia nacionalinę valymo strategiją, kurioje nurodomi bent: valymo tikslai, prioritetai, pradedant nuo tų sklypų, kurie kelia didelį pavojų žmonių sveikatai, įgyvendinimo grafikas ir valstybės narės valdžios institucijų, priimančių sprendimus dėl biudžeto, skirtos lėšos pagal nacionalinę tvarką.

Jei taikoma izoliavimo arba natūralaus atsistatymo priemonė, turi būti stebima pavojaus žmonių sveikatai arba aplinkai raida.
2. Nacionalinė valymo strategija pradedama taikyti ir viešai paskelbiama ne vėliau kaip per aštuonerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą]. Ji persvarstoma bent kartą per penkerius metus.

IV skyrius

Visuomenės informavimas, atskaitomybė ir informacijos mainai

15 straipsnis

Visuomenės informavimas ir jos dalyvavimas

1. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių visuomenei informuoti apie dirvožemio svarbą žmonijos bei ekosistemų išlikimui ir skatina žinių apie tvarų dirvožemio naudojimą bei patirties perdavimą.

2. Rengiant, keičiant ir persvarstant 8 straipsnyje minėtas grėsmės vietovėms skirtas priemonių programas ir 14 straipsnyje minėtas nacionalines valymo strategijas, taikomos Direktyvos 2003/35/EB 2 straipsnio 1, 2, 3 ir 5 dalys.

16 straipsnis
Atskaitomybė

1. Valstybės narės per aštuonerius metus nuo [įrašyti perkėlimo datą] ir po to kas penkerius metus pateikia Komisijai tokią informaciją:
 - a) iniciatyvų, įgyvendintų pagal 5 straipsnį, santrauką;
 - b) duomenys apie grėsmės vietas, nustatytas pagal 6 straipsnio 1 dalį;
 - c) pavojaus nustatymui naudotus metodus, numatytus 7 straipsnyje;
 - d) priemonių programas, priimtas pagal 8 straipsnį, ir priemonių, skirtų dirvožemio degradacijos procesų rizikai ir tikimybei mažinti, veiksmingumo įvertinimą;
 - e) nustatymo pagal 11 straipsnio 2 ir 3 dalis rezultatus ir užterštų sklypų, nustatytų pagal 10 straipsnio 2 dalį, sąrašą;
 - f) nacionalinę valymo strategiją, priimtą pagal 14 straipsnį;
 - g) iniciatyvų, susijusių su visuomenės informavimu, įgyvendintų pagal 15 straipsnį, santrauką;
2. Kartu su 1 dalies b punkte minima informacija pateikiami metaduomenys – skaitmeniniai dokumentai, kuriuose pateikiami georeferenciniai duomenys tokia forma, kad juos būtų galima perskaityti geografinės informacijos sistema (GIS).

17 straipsnis
Informacijos mainai

Per vienerius metus nuo [įrašyti įsigaliojimo datą] Komisija sudaro galimybę valstybėms narėms ir suinteresuotosioms šalims apsisieisti informacija apie grėsmės vietovių nustatymą pagal 6 straipsnį ir apie naudojamus arba kuriamus užterštų sklypų pavojaus vertinimo metodus.

V skyrius
Galutinės nuostatos

18 straipsnis
Įgyvendinimas ir derinimas su technikos pažanga

1. Komisija pagal 19 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su galimybe vykdyti priežiūrą, gali I priedą derinti su technikos ir mokslo pažanga.

2. Jei, keičiantis informacija, kaip numatyta 17 straipsnyje, paaiškėja, kad reikia suderinti dirvožemio taršos rizikos vertinimo metodus, Komisija, laikydamasi 19 straipsnio 3 dalyje nurodytos reguliavimo procedūros su galimybe vykdyti priežiūrą, priima bendrus dirvožemio taršos rizikos vertinimo kriterijus.
3. Per ketverius metus nuo [įrašyti įsigaliojimo datą] Komisija, laikydamasi 19 straipsnio 2 dalyje nurodytos reguliavimo procedūros, priima nuostatas dėl duomenų ir metaduomenų kokybės, istorinių duomenų naudojimo, metodų, prieigos ir duomenų mainų formų, kurios būtinos įgyvendinant 16 straipsnio nuostatas.

19 straipsnis
Komitetas

1. Komisijai padeda komitetas, toliau – komitetas.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikytini Sprendimo 1999/468/EB 5 ir 7 straipsniai, atsižvelgiant į jo 8 straipsnį.

Sprendimo 1999/468/EB 5 straipsnio 6 dalyje numatytas laikotarpis yra trys mėnesiai.
3. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomos Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnio 1–4 dalių ir 7 straipsnio nuostatos.
4. Komitetas priima savo darbo tvarkos taisykles.

20 straipsnis
Komisijos ataskaita

1. Gavusi priemonių programas ir nacionalines valymo strategijas, Komisija per dvejus metus paskelbia pirmąją šios direktyvos įgyvendinimo įvertinimo ataskaitą.

Po to Komisija skelbia ataskaitas kas penkerius metus.

Ataskaitas ji pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai.
2. 1 dalyje numatytose ataskaitose pateikiama pažangos įgyvendinant šią direktyvą apžvalga, kurią Komisija parengia vadovaudamasi savo įvertinimais, atliktais remiantis 16 straipsniu.

21 straipsnis
Persvarstymas

Šią direktyvą Komisija persvarsto ne vėliau kaip [įrašyti datą, kuri yra praėjus 15 metų nuo įsigaliojimo] ir, jei reikia, pasiūlo reikiamus pakeitimus.

22 straipsnis
Baudos

Valstybės narės nustato taisykles dėl baudų, taikytinų pažeidus nacionalines nuostatas, priimtas vadovaujantis šia direktyva, ir imasi visų reikiamų priemonių užtikrinti, kad jų būtų laikomasi. Turi būti nustatomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios baudos. Valstybės narės pateikia šias nuostatas Komisijai ne vėliau kaip iki 24 straipsnyje nustatytos datos ir nedelsdamos ją informuoja apie visus tolesnius pakeitimus, turinčius įtakos minėtoms nuostatomis.

23 straipsnis
Dalinis Direktyvos 2004/35/EB keitimas

Direktyvos 2004/35/EB 6 straipsnio 3 dalis keičiama tokiu tekstu:

„3. Kompetentinga institucija reikalauja, kad subjektas imtųsi žalos ištaisymo priemonių. Vadovaujantis Direktyvos xx/xx/xx 13 straipsnio 1 dalimi, jei subjektas nevykdo šio straipsnio 1 dalyje arba 2 dalies b, c arba d punktuose nustatytų įpareigojimų, jei jis negali būti nustatytas arba jei pagal šią direktyvą jis neprivalo atlyginti išlaidų, kompetentinga institucija gali pati imtis šių priemonių.“

24 straipsnis
Perkėlimas

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip iki [įrašoma data, kuri yra praėjus 24 mėnesiams po direktyvos įsigaliojimo], įgyvendina šią direktyvą. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų nuostatų tekstus bei tų nuostatų ir šios direktyvos koreliacijos lentelę.

Valstybės narės, tvirtindamos šias nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

25 straipsnis
Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtąją dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

26 straipsnis
Adresatai

Ši direktyva skiriama valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje,

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

I PRIEDAS

1 SKIRSNIS BENDRI ELEMENTAI, SKIRTI VIETOVĖMS, KURIOMS GRESIA EROZIJA, NUSTATYTI	
Dirvožemio tipologinis vienetas (DTV) (dirvožemio tipas)	
Dirvožemio struktūra (DTV lygmenyje)	
Dirvožemio tankis, hidraulinės savybės (DTV lygmenyje)	
Topografija, įskaitant šlaito nuolydį ir šlaito ilgį	
Dirvos danga	
Žemės naudojimas (įskaitant žemės valdymą, ūkininkavimo sistemas ir miškininkystę)	
Klimatas (įskaitant kritulių pasiskirstymą ir vėjo charakteristikas)	
Hidrologinės sąlygos	
Prie aplinkos pritaikyto ūkininkavimo zona	

2 SKIRSNIS
BENDRI ELEMENTAI, SKIRTI VIETOVĖMS, KURIOMS GRESIA ORGANINIŲ MEDŽIAGŲ SUMAŽĖJIMAS, NUSTATYTI
Dirvožemio tipologinis vienetas (DTV) (dirvožemio tipas)
Dirvožemio struktūra ir (arba) molingumas
Organinės anglies kiekis dirvožemyje (bendras ir humuso koncentracija)
Organinės anglies kiekis dirvožemyje (atsargos)
Klimatas (įskaitant kritulių pasiskirstymą ir vėjo charakteristikas)
Topografija
Dirvos danga
Žemės naudojimas (įskaitant žemės valdymą, ūkininkavimo sistemas ir miškininkystę)

3 SKIRSNIS BENDRI ELEMENTAI, SKIRTI VIETOVĖMS, KURIOMS GRESIA TANKINIMAS, NUSTATYTI
Dirvožemio tipologinis vienetas (DTV) (dirvožemio tipas)
Dirvos paviršiaus ir podirvio struktūra (DTV lygmenyje)
Dirvos paviršiaus ir podirvio tūrinis tankis (DTV lygmenyje)
Organinių medžiagų kiekis dirvožemyje (DTV lygmenyje)
Klimatas
Dirvos danga
Žemės naudojimas (įskaitant žemės valdymą, ūkininkavimo sistemas ir miškininkystę)
Topografija

4 SKIRSNIS BENDRI ELEMENTAI, SKIRTI VIETOVĖMS, KURIOMS GRESIA ĮDRUSKĖJIMAS, NUSTATYTI
Dirvožemio tipologinis vienetas (DTV) (dirvožemio tipas)
Dirvožemio struktūra (DTV lygmenyje)
Dirvožemio hidraulinės savybės
Drėkinimo zonos, drėkinimui naudojamo vandens cheminės savybės ir drėkinimo būdas
Informacija apie gruntinius vandenis
Klimatas

5 SKIRSNIS BENDRI ELEMENTAI, SKIRTI VIETOVĖMS, KURIOMS GRESIA NUOŠLIAUŽOS, NUSTATYTI
Dirvožemio tipologinis vienetas (DTV) (dirvožemio tipas)
Jau įvykusių nuošliaužų dažnumas ir tankumas
Pamatinės uolienos
Topografija
Dirvos danga
Žemės naudojimas (įskaitant žemės valdymą, ūkininkavimo sistemas ir miškininkystę)
Klimatas
Seisminė rizika

II PRIEDAS

Dirvožemį galinti teršti veikla

1. Įmonės, kuriose yra arba buvo laikomos pavojingos medžiagos tokiais kiekiais, kurie yra lygūs arba didesni negu nustatytieji Tarybos direktyvos 96/82/EB (Seveso) I priedo 1 ir 2 dalių 2 stulpelyje¹⁶.
2. Tarybos direktyvos 96/61/EB I priede nurodyta veikla.
3. Oro uostai.
4. Uostai.
5. Buvusios karinės teritorijos.
6. Degalinės.
7. Sauso cheminio valymo įmonės.
8. Kasybos įrenginiai, kuriems netaikoma Tarybos direktyva 96/82/EB, įskaitant kasybos atliekų įrenginius, apibrėžtus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/21/EB¹⁷.
9. Atliekų sąvartynai, apibrėžti Tarybos direktyvoje 1999/31/EB¹⁸.
10. Nuotekų valymo įrenginiai.
11. Pavojingų medžiagų gabenimo vamzdynai.

¹⁶ OL L 10, 1997 1 14, p. 13.

¹⁷ OL 102, 2006 4 11, p. 15.

¹⁸ OL L 182, 1999 7 16, p. 1.